

RÖSTRÄTT FÖR KVINNOR

Tidning utgiven av Landsföreningen för kvinnans politiska rösträtt.

MOTTO: Vi kunna aldrig göra så mycket för en stor sak som en stor sak kan göra för oss.

IV. ARG.

STOCKHOLM, 1 OKTOBER 1915.

Nr 19.

RÖSTRÄTT FÖR KVINNOR

utkommer den 1 och 15 i var månad.

Redaktion och Expedition: 6 Lästmakaregatan I
Redaktionstid: onsdag och lördag kl. 1/3-1/4.
Expeditionen öppen vardagar kl. 1-4.
Rikstel Norr 600. Allm. tel. 147 29.
Telegramadress: Rösträtt, Stockholm.

Prenumeration genom posten:
Pris för 1915 1 krona. Lösnummer 5 öre.

För utlandet sker prenumeration antingen genom posten eller genom insändande av 1 kr. 75 öre i postanvisning till tidningens expedition.

Årets Första-kammarval

vilka nu avslutats, ha omfattat Jönköpings, Västmanlands, Gottlands och Västerbottens län samt Stockholms stad. Ur partipolitisk synpunkt är ställningen oförändrad utom i Stockholm, där högern vunnit två nya platser, den ena såsom resultat av de frisländas förluster vid årets stadsfullmäktigval och på bekostnad av detta parti, den andra på grund av representationens utökning med en ny plats, som förut tillhört Gottland. Då Gottland sålunda förlorat den ena av de två platser, som där innehafts av högermän, reduceras högerpartiets inom Första kammaren totalvinst till en.

Det val, som ur kvinnorösträttssynpunkt otvivelaktigt är av det största intresset, är valet i Stockholm, dels på grund av att kvinnor där äro väljare, och sålunda med sina röster kunna inverka på utgången av valet, men också därför att detta val tillfört Första kammaren flera nya namn.

För att utröna kandidaternas ställning till frågan om kvinnans politiska rösträtt utsände Stockholms F. K. P. R:s styrelse ett formulär med följande frågor:

1:o Är Ni i princip anhängare av kvinnans politiska rösträtt och valbarhet?

2:o Är Ni beredd att vid ett eventuellt förslag härom i riksdagen avge Eder röst till förmån för detsamma?

Det är betecknande att från samtliga valda vänstermän, vilkas sympatier i allmänhet redan förut voro väl kända, svar ingått, medan ingen enda av högermäns kandidater, med undantag av trafikdirektör Welin, bevärdigat skrivelsen med ett svar.* Hr Welin blev visserligen icke placerad, icke ens som suppleant, så att ur den synpunkten

* Sedan detta skrivits har svar ingått även från frih. Langenskiöld, som meddelar, att han ej är i tillfälle besvara de däri framställda frågorna.

Kriget har säkerligen fört oss närmare rösträtten därigenom att våra motståndare blivit berövade så många av sina mest använda argument, men framför allt därför att även den minst intresserade kvinna måste se, hur nödvändigt det är för kvinnorna att få det politiska inflytande, som de endast genom rösträttens utövning kunna erhålla. Själva den omständigheten att ett krig med så fruktansvärda verkningar, med en så oerhörd omfattning och med så förfärliga förluster i alla de krigförande länderna har kunnat bli verklighet, måste skapa hos kvinnorna — som äro de hårdast prövade — ett beslut att samarbeta för att hindra framtida krig.

En kvinnlig stämning i "Vorwärts".

kan svaret anses utan intresse, men då hr Welin på grund av tidigare uttalanden ansetts såsom en pålitlig anhängare av kvinnorösträtten, torde det icke vara ur vägen att här återge innehållet av det nu avgivna svaret. Efter att ha förklarat sig fortfarande såsom principiell anhängare av saken skriver han:

"2:o Jag anser de nuvarande tidsförhållandena i vårt land icke påkalla införande av politisk rösträtt för kvinnor, och kommer därför icke, därest jag skulle inväljas i riksdagen, att avgiva min röst till förmån för ett förslag därom."

För den som har i minne hr Welins på ett tidigare stadium avgivna förklaring, att "huvudskälet för att lämna kvinnan medbestämmanderätt i landets lagstiftning ligger på det religiöst-sedliga området", att stora uppgifter vänta henne där, att just de kvinnliga synpunkterna måste göras gällande, för att lagstiftningen skall bli till verkligt gagn, och att landet genom kvinnorösträtten skall "tillföras stor och rik välsignelse", måste förvånas, att tidsförhållandena icke nu skulle påkalla just en sådan åtgärd.

För ett av partidisciplin oförvillat sinne förefaller det, att vad som 1908 kunde anses vara "till gagn för vårt kära fosterland", borde vara det i ännu högre grad 1915, och att, om den svenska kvinnan redan för sju år sedan ansågs "mogen för erhållande av politisk rösträtt", detta betyg borde vara ännu mera förtjänt i dag.

De Bergman-Osterbergiska samhällskurserna.

Arbetet inom samhällskurserna upptogs för höstterminen med en kurs uti Västmanlands län, vilken tog sin början den 15 september och kommer att pågå till den 27 oktober. Därunder komma 14 platser inom länet att besökas. Ledare är fortfarande fröken Valborg Bergström.

Till diskussionen om den kommunala rösträtten.

I en liten Verdandiskrift med titel *Den kommunala rösträtten* har d:r David Bergström sökt utreda verkningarna av ett vidaregående på den väg till reformering av den kommunala rösträtten, som beträdes genom den Lindmanska rösträttsreformen av 1909. Skriften är mycket populärt hållen, synnerligen översiktlig genom sina talrika grafiska tabeller, klar och lättläst; den kostar endast 25 öre, och vi rekommendera samtliga våra läsare att skaffa sig den och ta grundligt del av dess innehåll.

Det resultat, till vilket den kommer, är att, om man vill vidare gå den redan inslagna vägen, det icke lönar sig med några flera hållplatser på den graderade skalan. Författaren har undersökt verkningarna av en röstskala med ett maximum av 20 röster (2-20), 15 röster (5-15), 3 röster och slutligen lika rösträtt. Förutsättningen är överallt, att de nu övliga strecken i det väsentliga behållas. Genom sänkande av skalan från 40-gradig till 19- respektive 11-gradig visar sig förskjutningen så ytterst obetydlig, att intet allmänt intresse därav skulle kunna tillfredsställas; prövar man å andra sidan den 3-gradiga skalan och den lika rösträtten, så blir åter skillnaden mellan dessas verkningar så minimal, att om statsmakterna först kunna förmås att ta steget till 3-gradig, så kunna de lika gärna ta det till lika rösträtt med ens. Även steget från 40-gradig skala till lika rösträtt visar sig vara mycket mindre genomgripande, än vad man skulle kunnat vänta. Om man tar landstingsvalen 1914, så skulle på landsbygden högerns röstkraft sjunka från 48% till 39,2%; liberalernas skulle stiga från 27,8 till 35,2%, medan socialdemokraterna skulle bli stående ungefär på samma procenttal, endast en liten stigning från 24,1 till 25,6%. I städerna åter skulle högern sjunka från 56,4 till 42,9%, förhållandet mellan liberaler och socialdemokrater skulle kastas om, så att de förra stego endast från 23,7 till 26,6%, de senare däremot från 19,9 till 30,5%. Högern skulle alltså fortfarande såväl på landsbygden som i städerna bli vida överlägsen vart

och ett av de andra partierna, och med den förskjutning till det största partiets förmån, som tyckes knuten till de proportionella valsystemen, och som, när det gäller Första kammaren, alltså kommer att verka dubbelt, är det sannolikt, att högern i denna kammare fortfarande skall sitta med absolut majoritet, fast icke så stor som nu. Det finnes dock här en obekant faktor, som icke tagits med i räkningen, nämligen de talrika små röstägande, som nu ej anse det lönt att avgiva sin röst, men som möjligen skulle göra detta, ifall "en ann vore så god som en ann". I vilken utsträckning detta skulle ske, och hur dessa röster skulle fördela sig på de olika partierna, vet man ju ganska litet om.

Det tyckes emellertid vara säkert, att även ur högerns synpunkt den föreslagna reformen skall te sig som ganska försiktig och i alla händelser mycket mindre skrämmande, än man på förhand kunnat tro. För vänstern åter är ju en reform i denna riktning — helst ännu längre gående, icke endast till lika utan även till allmän kommunal rösträtt — ett gammalt demokratiskt önskemål.

Det kan emellertid vara skäl att även tänka efter, vad en sådan reform skulle betyda för oss kvinnor såsom sådana, alltså utan avseende på, huruvida vi tillhöra högern eller vänstern. Därvid må först nämnas, att d:r Bergström i samband med införande av lika rösträtt även önskar utvidga den kommunala rösträtten jämväl till de gifta kvinnor, vilkas män ha kommunal rösträtt. Detta krav har L. K. P. R. redan uttalat sig för (1908).

Utom denna direkta gåva till kvinnorna skulle, såvitt jag kan se, en dylik reform influera på kvinnornas medborgerliga ställning på två sätt. Den skulle betydligt stärka kvinnornas ställning inom partierna, alla partier. I allmänhet ha kvinnorna nu små röstetal; även med dessa äro de dock en faktor att räkna med; få de verka med hela styrkan av sin numerär, denna eventuellt utökad med de gifta kvinnorna, så är det klart, att de på det kommunala området bli en verklig maktfaktor, med inflytande jämväl på partiernas program. Ur ren kvinnosynpunkt är jag för min del böjd för att häri se den väsentligaste vinsten av reformen.

Den vinst, som ligger i Första kammarens ändrade sammansättning, kommer ju kvinnorna till godo, i den mån som de rena kvinnofrågorna tendera att bli vänsterfrågor, d. v. s. avvisas av högern. Detta är ju först och främst fallet med frågan om kvinnans politiska rösträtt, den som egentligen i sig innesluter alla de andra. Här vore ju vinsten obestridlig, fast det som sagt ingalunda är klart, att det skulle gå fort att skörda in den. Sedan lika rösträtt till äventyrs införts, — och det går nog inte med snälltgång — tar det ändå 6 år innan Första kammaren i sin helhet valts på de nya grunderna; så nog får jag för min del bekänna, att jag

Annonsera i Rösträtt för Kvinnor.

Annonspris 10 öre efter texten, 12 öre å textsida pr mm-höjd, spaltbredd 65 mm. Marginalannons samt annons å bestämd plats 20 öre pr mm. Årsannonser 20% rabatt, halvårs 10% rabatt, kvartals 5% rabatt. För annons till införing 1 eller 2 gånger torde likvid medfölja ordern. Annons bör vara insänd senast 5 dagar före tidningens utgivningsdatum till Rösträtt för Kvinnors expedition, Lästmakaregatan 6, Stockholm. För annonsavdelningen: Rikstel. Norr 600, Allm. tel. 147 29, mellan 9 f. m. och 7 e. m.

Glöm ej

kvartalsprenumerationen å Röst-
rätt för Kvinnor, tre månader — oktober—
december — för det billiga priset av
30 öre. En massprenumeration för sista
kvartalet är bästa sättet att få tidnin-
gen känd i nya kretsar. En massprä-
dning av tidningen är bästa sättet att
sprida upplysning om kvinnornas röst-
rättsfråga och värva nya medlemmar i
föreningarna. Må var och en göra sitt
till för att fylla nästa tusental prenu-
meranter. En bättre användning för
tioöringarna finns icke.

Kom ihåg att all prenumeration sker
å posten.

Ett Giv akt

Redaktionen av Ronneby Tidning
har tillställt oss nedanstående den 16
september på ledareplats införda arti-
kel, vilken vi för dagen återgiva utan
kommentarier:

Kvinnor som gå baklänges.

Av tecken att döma pågår alltjämt hö-
geragitationen mot kvinnans politiska röst-
rätt, även om det tiges stilla i dess press
om vad som föregår runt om i landet.

Det gäller tydligen för den kvinnliga röst-
rättens motståndare att, tills frågan nästa
gång på allvar kommer före i riksdagen,
skapa en opinion mot densamma bland in-
gen mindre än kvinnorna själva, för att —
om det lyckas — triumferande visa tillbaka
kravet med det faktum att så och så män-
ga kvinnor på det bestämdaste motsätta sig
att bli indragna i det politiska livet genom
rösträttsrörelsen.

För skapandet av sport. Utan tvivel värde-
fulla opinion resa kvinnliga talare omkring
i bygderna och utså misstroende mot den
stora och vackra tanke som ligger bakom
kvinnorösträttsrörelsen.

Om initiativet kommit från kvinnorna
själva skulle åtminstone som förmildrande
omständighet kunna anföras att de visste
ej bättre, och denna dumma agitation så-

hoppas vår rösträttsfråga skall kunna
lösas, utan att vi behöva vänta så län-
ge som tills denna reform fullt genom-
förts. Men i alla fall är det nog en
säker väg till målet, fast icke en kort,
och naturligtvis önskar jag för min del
livligt, att reformen måtte komma till
stånd. De högerkvinnor åter, som kun-
de önska reformen för kvinnornas del,
men samtidigt frukta den på grund av
att den kan komma att försvaga deras
partis ställning i allmänhet, böra betän-
ka, att ifall de av detta skäl vilja för-
vägra reformen sitt stöd, så ökar detta
i väsentlig mån deras skyldighet att
påverka sitt parti i riktning av en för-
ändrad ställning till rösträttsfrågan.
I egenskap av vänsterkvinna skulle jag
förresten också vilja påpeka för våra
högerkvinnor, att denna reform icke
uteslutande bör bedömas efter parti-
nyttans synpunkt; den innehåller också
samma rättfärdighetsmoment, som vi
åberopa för vår egen fråga. Därför
borde den kunna vinna bifall jämväl
av rättsinniga högermänniskor. Här-
vidlag kan anföras ett uttalande, som
även d:r Bergström citerar, ur docen-
ten Gunnar Rexius' arbete: "Det sven-
ska Tvåkammarssystemets tillkomst och
karaktär". Författaren framhåller här,
att de liberala "tala i det de Geerska
systemets anda, då de i motionen av
1907 kritisera den konservativa första-
kammarreformen såsom otillräcklig
och kräva att reformen, därest den
skall få något värde, utsträcker så
långt, att en mera varaktig folkmajo-
ritet småningsom kan göra även För-
sta kammaren till uttryck för sina
önskningsar".

Anna Wicksell.

LAGERSONS
SKOMAGASIN

Jakobsgatan 18 - Fredsgatan 8

A.-B. JOHN V. LÖFGREN & Co

Kungl. Hofleverantör

Rikst. 4 29 Fredsgatan 3, Stockholm. A. T. 50 48

Sveriges äldsta, största o. bäst
renommerade specialaffär i

Siden- & Ylle-Klädningsstyger

Prover t. landsorten sändas gratis o. franco.

Läkemedelsaffär
i Edra klädning
ar & kappor hos
oss och Ni blir
belånen

Örgryte Kemiska
Tvätt- och Färgeri Aktiebolag Göteborg

ledes fått ett mycket sorgligt skimmer
över sig. Men när man vet att deras agita-
torer göra slavtjänst åt reaktionära ele-
ment bland männen — för eller utan be-
taling — måste man helt enkelt beteckna
dessa kvinnors "insats" i vårt politiska liv
som minst sagt olämpligt och osympatiskt.
Vad våra vakna, framsynta och intelli-
gentaste kvinnor mödosamt byggt upp un-
der åratals självupoffrande, hängivet ar-
bete för hela släktets bästa och framåt-
skridande, det ha alltså andra kvinnor
hjärta att på detta sätt söka störta samman.
Lyckligtvis har den svenska kvinnan i all-
mänhet kommit så långt att hon vet i vil-
kas ärenden antirösträttsdamerna äro
stadda.

Det gäller emellertid särskilt för F. K.
P. R.-föreningarna att se upp med anti-
rösträttsrörelsens agitatorer och om möj-
ligt få diskussion till stånd på deras mö-
ten. Detta kan understundom vara lättare
sagt än gjort då det synes ligga i rörelsens
natur att bli framdriven bakvägar och med
så litet buller som möjligt, en förmodan
som icke jävas av en del hållna mötens
karaktär.

Man letar förgäves i tidningarnas — icke
ens i högertidningarna — annons- eller no-
tisspalter om dessa antirösträttsmöten. De
tillkännagivas icke heller genom affischer.
Nej, mötena hållas i någon fridfull lokal,
helst på ett hotell, dit publiken: damer från
säkra högermäns hem, inbjudes i all tyst-
het. Ett sådant möte hölls i lördags å
Stadshotellet i Ronneby där en fröken
Edith Kindvall i över två timmar lär ha
ovanligt trötat ett ej ringa antal personer.

Några intryck från ett be-
sök på andra sidan sundet.

Danmark har jag besökt flera gån-
ger förut, men det intryck jag denna
gång fick av dess kvinnor var nytt.
Det var en festlig glans över dem, en
jublande stämning, något av solsken
och lycka.

Vid den nyss avhållna Nordiska
fredskongressen såg jag många av
dem i talarstolen. De talade om kvin-
nornas plikter som mödrar och upp-
fostrarinnor, om hur de böra fostra
det unga släktet till broderskärlek och
lära det avsky våldsgärningar och
krig. De talade om kvinnornas rättig-
het att få vara med, när det avgöres
om krig och fred, när det gäller att
värna de liv, som de fött med smärta
och fostrat under otaliga mödor.

De flesta av dessa kvinnor talade
med flytande lätthet och med en lo-
gisk tankeskärpa, som om de varit
gamla vana parlamentariker. Och som
en underström gick det en djup känsla
av ansvar och ansvarsglädje.

Bland de talande fäste jag mig sär-
skilt vid fru Louise Nörlund, som med
en enastående energi och uthållighet
lär ha kämpat för kvinnornas politiska
rösträtt, och som, ehuru svag och
bräcklig, dock haft kraft att kväll ef-
ter kväll uppträda på möten och tala.

"I omkring 25 år har jag varit med
om att leda kampen", sade hon till mig,
och här kom det en skälkning i rösten,
något hänfört över hennes anletsdrag,
"det finnes intet, som övergår det att
få offra sina krafter åt arbetet för
en rättfärdig sak, att genom oavlatlig
kamp få föra den fram till seger."

"Ni danska kvinnor fingo er poli-
tiska rösträtt så snart — endast 7 år
— efter den kommunala", sade jag.

"Ja", svarade hon, "det kom sig därav,

Skall Holland också gå om oss?

Brev till Röst rätt för Kvinnor.

Från ordföranden i den moderata kvinno-
rösträttsföreningen i Holland, De Neder-
landsche Bond voor Vrouwenkiesrecht, ha
vi mottagit följande redogörelse för ställ-
ningen i detta land just nu.

Det väntas att förslag till grundlags-
ändring före denna månads slut kom-
mer att föreläggas den holländska riks-
dagens Andra kammare.

Vad betyder detta för de holländska
kvinnorna?

De sista allmänna valen ägde rum
1913, då de förenade liberala och demo-
kratiska partierna slog de förenade
klerikala. De förra, som nu äro i ma-
joritet, räkna 54 medlemmar, tillhörande
fyra olika partier. Minoriteten räknar
46 medlemmar, och består likaledes
av fyra olika partier.

I Första kammaren är ett motsatt
förhållande rådande med 18 liberala
mot 29 klerikala. Nästa val till Första
kammaren äga rum 1916.

De liberala och demokratiska med-
lemmarna valdes 1913 på ett program,
som upptog allmän rösträtt för män
och med möjligheten att tillägga röst-
rätt för kvinnor utan att behöva gå
till nya val på denna fråga. Hindren
för kvinnornas valbarhet måste un-
danröjas. Härmed menas att, sedan
grundlagsändringen genomförts, kan
ett enkelt lagförslag giva landets kvin-
nor rösträtt.

att kvinnorna voro så eniga här. Först
började de liberala samarbeta med
de socialdemokratiska, och snart därefter
kommo högerkvinnorna och anhöllo
att få vara med. Vi bannlyste all dis-
kussion om politik från våra möten
och överenskommo om att uteslutande
arbeta för detta enda: vår politiska
rösträtt. Högerkvinnor i den mest
framskjutna sociala ställning öpp-
nade sina hem för möten, till vilka de
inbjödo kvinnor ur arbetsklassen, so-
cialdemokratiska kvinnor. Dessa högt
upsatta damer ha upprepade gånger
förklarat, att detta närmande varit
dem till ovärderlig nytta. De ha där-
igenom bättre lärt känna en hel del so-
ciala förhållanden och — missförhål-
landen — och ofta fått tillfälle att be-
undra den oegennyttiga och självupp-
offring, som de fattiga arbetande kvin-
norna visa för att gagna sin saks fram-
gång."

Men vad som rörde mig mest var de
danska männens glädje över kvinnornas
rösträttsseger. Det var vid en av
de banketter, som gavs för Nordiska
fredskongressen. En svensk herre ha-
de hållit tal för kvinnan. Det var i
den vanliga stilen, något skämt och
många blommor. Då reste sig en dansk
man. Det var en enkel man av folket.
Han talade med en klart ljudande
stämma, som förnams över hela salen:
"När jag hör en svensk herre hålla ett
vackert skåttal för kvinnan", sade han,
"så vill jag ropa ut till honom — jag
skulle vilja ropa det till alla Sveriges
män — håll upp med de vackra tale-
sätten och ge edra kvinnor rösträtt i
stället. Jag är säker på, att de för-
tjäna det, ty de äro lika goda och klo-
ka som våra."

Jag tryckte hans hand. Med ett ljusst
leende sade han: "Jag håller så myc-
ket på att kvinnan skall vara med i
det politiska livet. Själv har jag en så-
dan präktig hustru, och jag vet, att

47
Västerlånggatan
(f. d. Barnängens lokal).
ASTRID SÖDERQUIST
KAPPAFFÄR
1 Klass Damskrädderi.
Alltid väl sorterat lager i fördelaktiga prislägen.
Specialité:
J. A. WETTERGRENS FABRIKATER.

Många kvinnor ogilla, att de inte
omedelbart få allmän rösträtt. Men då
man betänker, hur svårt det är att få
majoritet även för detta, så förstår
man, att om denna väg är längre, så
är den också den säkraste.

För en ändring i grundlagen for-
dras $\frac{2}{3}$ majoritet. Det fordras således
13 röster från motsidan till de 54, som
uttalat sig för frågan. De klerikala
partierna ha icke kvinnorösträtten på
sina program. Några av dessas med-
lemmar äro häftiga motståndare, an-
dra äro indifferent, medan andra åter
gått så långt, att de förklara, att de
under vissa förhållanden icke skola
sätta sig emot saken.

Det finnes goda utsikter, att det er-
forderliga antalet röster skall kunna
vinnas för det steg, som föreslagits,
medan ett förslag om allmän rösträtt
för kvinnor med all säkerhet skulle bli
förkastat.

Tidsläget och förhållandena i all-
mänhet arbeta kvinnorna i händerna.
De holländska kvinnorna ha icke hål-
lit sig tillbaka, då det gällt att lindra
nöden, och männen äro villiga att er-
känna det. Tyvärr är deras antal änu
ganska stort, som anse ett uttalat
erkännande nog. Då förändringar här
i landet endast ske gradvis och myc-
ket långsamt, är det svårt att övertyga
både män och många kvinnor, att röst-
rätt är nödvändig icke endast för män
utan också för kvinnor.

Amsterdam, september 1915.

Marie Boissevain-Pynappel.

det finns många, många sådana goda
och präktiga hustrur och mödrar."

Han stod tillsammans med några
vänner och en av dem sade: "När jag
kom in i riksdagen i dag (där höllos
Nordiska fredskongressens förhandling-
ar) och såg en kvinna i talarstolen och
hörde hennes varmhjärtade ord om ar-
betet för freden, då föreföll det mig,
som om det var bebådelsen om den nya
dag, som gryr. Jag hoppas så mycket
av kvinnans insats i det politiska li-
vet", fortfor han, "jag tror, att kam-
pen kommer att föras med renare va-
pen, och att vi komma att sikta till
högre mål, när hon är med. Männen
här i landet ha visst alla känt detsam-
ma, ty om den nya grundlagen ha vi
kämpat punkt för punkt, om dess oli-
ka paragrafer ha meningarna brutit
sig våldsamt, men om en sak har det
ej varit strid, om en sak ha vi alla va-
rit eniga: och det är om kvinnans po-
litiska rösträtt."

Och att vi kunnat göra detta nu mot
krigets mörka bakgrund, att vi kun-
nat bevilja medborgerliga rättigheter
åt nya skaror just nu, när runt om i
Europa människorättigheter förtram-
pas, det känna vi djupt."

Som en skärande motsats till dessa
ord träder för svenska kvinnors min-
ne den maning de fått från ledande
män i sitt land, att, så länge vapenrass-
let och kanondundet pågår därute, ti-
ga med sitt krav på medborgarrätt.

De danska och norska män och kvin-
nor, som jag träffat i Köpenhamn, gå-
vo upprepade gånger sin förvåning till
känna över det sätt varpå svenska män
värdesätta sina kvinnor, och en sven-
ska, bosatt sedan några år i Danmark,
sade till mig på tal härom: "Jag är
förvånad över de svenska männen. Jag
blygs över dem."

Tinni Sterner.

A. P. ANDERSSONS MÖBELAFFÄR

STOCKHOLM

Gamla Kungsholmsbrogatan 26

(andra huset från Drottninggatan)

Stort lager af finare och enklare

MÖBLER

i ek, mahogny, valnöt samt andra träslag afven målade, till billigaste priser.

Allm. Tel. 11410 Riks Tel. 6505

Flyglar, Pianinon

och orglar i konstruktion och kvalitet oöverträffade. — Högsta utmärkelser å flera världsställningar. Begär priskurant från Kungl. Hovleverantör.

A.-B. ÖSTLIND & ALMQUIST, ARVIKA.

Advokat EVA ANDÉN

JURIS KAND.

Kvinnliga Juridiska Byrån

Vallingsgatan 18 - Stockholm G.

KL. 10—4.

Allm. tel. 18336.

En oväntad reklam

för kvinnans politiska rösträtt kommer, enligt vad vi erfarit, att inom kort igångsättas från unghöghäll. Vi ha i våra händer ett brevkort med Europas karta i rösträttsfärgerna gult och vitt — vi tycka att vi känna igen idén — med de länder, där kvinnorösträtten är genomförd, utmärkt med gul färg och de övriga i vitt. Kortet uppvisar i siffror, vad som redan vunnits för saken, och vad som ännu återstår att vinna. Förmodligen komma nya upplagor att utges, allt eftersom den gula färgen sprider sig och nya landsträckor erövrar. Upplagsvis bör kanske nämnas, att också Island hör till Europa, och borde för korrekthetens skull ha utmärkts med gult redan nu. Vi önska lycka i fortsättningen.

Lunds kvinnliga studenthem.

Redan för åtskilliga år sedan väcktes tanken på att ordna ett hem för de kvinnliga studenterna i Lund. Och genom professorskan Ribbings intresse och ekonomiska generositet samlades en grundfond, som under årens lopp ökats så, att den nu kunde få tas i anspråk för realiserande av planen. Men alldeles tryggt var ändå inte företaget, och det hade sannolikt blivit uppskjutet ännu en tid, om inte idén fått en så varmt intresserad förespråkare i fröken Ellen Bruzelius, som välvilligt ställde både sig och sina gamla vackra möbler till det blivande hemmets disposition. Tack vare denna frikostiga hjälp och under hennes ledning har Lunds kvinnliga studenthem i höst alltså blivit verklighet. Och en förtjusande sådan. Ännu är det inte så stort: sex helinackorderingar och tio å tolv matgäster kunna mottagas. Det är inga vanliga studentrum i den klassiska stilen med inventionsoffan och de övriga bekanta möblerierna, som möter en här. Fint och smakfullt ordnade bora de verka i hög grad lockande på hemlösa studentskor. Till lägenheten hör också en stor, vacker matsal och ett hemtrevligt samlingsrum med piano. Sommartiden och långt fram i Skånes blida höst torde kaffebrån i den vildvinshägnade trädgårdstappan bli särdeles uppskattad. Då slutligen priserna äro synnerligen moderata, särskilt i dessa tider, och läget är mycket centralt — vid St. Agatan — så kommer säkert det kvinnliga studenthemmet att på ett förträffligt sätt fylla sin uppgift.

L. M.-S.

Är kvinnans politiska rösträtt en vänsterfråga?

Av docenten Hilma Borelius.

Frågan om kvinnans politiska rösträtt är i och för sig ingen partifråga. Det är sant att en motståndare, som uppfattar rösträtten som en funktion i statens tjänst, vid ett flyktigt påseende kan tyckas stå mindre svarslös än en motståndare, som kallar rösträtten för en mänsklig rättighet. Men det är också endast vid ett flyktigt påseende. I själva verket är svarslösheten bara uppskjuten ett steg. Ty på frågan: "varför ej också på kvinnor överlåta denna funktion?" kan ej svaras annat än med återopande av samma "skäl", som står även rättighetsanhängaren till buds: "emedan de äro kvinnor." Att utestänga kravet på kvinnlig rösträtt med begreppet "maktfaktor" låter sig ej heller väl göra. Har det icke ideligen på vers och prosa i "tal för kvinnan" framhållits, att kvinnorna äro en makt. "Kvinnorna bora ej ha politisk rösträtt, ty de utgöra ej en maktfaktor", betyder i själva verket, om det betyder något alls: "kvinnorna bora ej äga politisk makt, emedan de ej äga politisk makt." Den senare satsen förefaller enklare än den förra, men är blott en översättning. Med resonemang av det slaget kommer man ingenstädes. Något företräde framför den logiskt enkla satsen "kvinnor äro kvinnor", som i denna eller liknande formulering efter vad vi nyss skådat är lika användbar för en socialist som för en högerman vid undanförandet av obekväma kvinnliga anspråk, har den ovan anförda knappast. Det är icke de teoretiska definitionerna utan den vilja, som står bakom de teoretiska definitionerna, som avgör det reella innehållet i en politisk åskådning. Vad kvinnans politiska rösträtt beträffar, är det ej teorien som sådan utan teoriens tillämpning, som delar i anhängare och motståndare.

"Höger" och "vänster" äro relativa begrepp, och den verkliga åsiktsgränsen är alltid i viss mån flytande. "Högern" har mer uppskattning av det förflutna i förhållande till det närvarande och av det närvarande i förhållande till det framtida än "vänstern", men en "höger", som icke finner att något behöver förnyas, och en "vänster", som icke finner något värt att bevaras, kunna intet uträta, endast hålla varandra i ett dött jämviktsläge. Sker något framsteg, så är det genom personer, som vilja både förnya och bevara, vare sig tonvikten för dem ligger på det ena eller andra momentet, och vad de än i överensstämmelse därmed kallas.

Eftersom politisk rösträtt för kvinnor är något nytt i förhållande till föregående tider, är det naturligt nog, att den har lättare att vinna terräng hos "vänstern" än hos "högern". Det motstånd, som dess nyhet såsom sådan har att övervinna reses ju ej å priori av "vänstern" men väl av "högern", eller närmare uttryckt, detta motstånd, vanemotståndet, som i denna punkt kan vara rätt starkt även hos vänstermän, är hos dem mer isolerat från deras övriga åskådning, medan det hos högermännen står i förening med och mätes av deras totalförhållande till nytt och gammalt i allmänhet.

Så till vida är en viss tröghet och hårdsgadhet hos "högern" i den kvinnliga rösträttsfrågan psykologiskt förklarlig och intet att förundra sig över. Så till vida är det naturligt, att rösträttskvinnorna av vänstern lättare och beredvilligare upptagits av sitt parti än rösträttskvinnorna av högern.

Men kvinnans politiska rösträtt är icke en vänsterfråga.

Det rimliga vore, att den "höger", som icke endast syftar att bevara det gamla eller återgå till det ännu äldre, lika väl som "vänstern" vore förmögen att se ett positivt gott i kvinnans

rösträtt. Varför skulle kvinnans hjälp att bevara vara mindre värd än hennes hjälp att förnya?

För några år sedan tycktes det också här hos oss vara på god väg att bli så som det är naturligt: att kvinnlig rösträtt skulle komma att framföras genom positiva anhängare inom både höger och vänster, ej som ett vänsterkrav, för vilket högern endast passivt, genom minskad motståndskraft, gav efter. För ett tiotal år sedan var politisk rösträtt för kvinnor ej en aktuell vänsterpolitisk fråga. Däremot hade principen då ännu eller redan, som man tar det, goda vänner bland säkra högermän. På den tiden var det, som det kunde inträffa, att den grundlagsförändring för öppnande av tillgång till statens ämbeten för kvinnor, som sedan gick igenom 1907, och som Sveriges läroverkslärare nu under anförande av en socialist vilja annullera, segrade i Första kammaren, ehuru den föll i Andra.

Arga motståndare till kvinnosak i allmänhet och energiska förfäktare av mansprivilegier finns det fortfarande i alla läger. Det är tragikomiskt att se, hur lätt höger- och vänstermän finna varandra, och hur eniga de äro, när det gäller något slags uppdelning mellan män och kvinnor. I denna tidning behöves ingen påminnelse om talande exempel härpå i frågor, som ur andra synpunkter rört upp mycket damm.

Med sådant för ögonen är det omöjligt att ur kvinnosakssynpunkt särdeles högt värdesätta vänsterens programanslutning till rösträtt för kvinnor. Sin stora betydelse har den nog ändå. Genom väckande av uppmärksamheten, ja även genom det inflytande, som en ideligen sig presenterande föreställning utövar, påverkas den personliga åsikten hos de anslutna, och omröstningssiffrorna äro på en gång ett påvisbart, om än till sin reella halt omtvistligt resultat, och ett tekniskt villkor för det segerrika genomförandet av kvinnlig rösträtt. Men det egentliga stödet har den kvinnliga rösträttsfrågan haft hos de vänstermän, som icke av partidisciplin eller partiberäkning utan av verklig övertygelse fört den fram. Till dem står rösträttskvinnornas höger i lika stor skuld som deras vänster. Även i dessa förbistrade tider, i vilka "övertygelsen" på alla håll så ofta framföres med en skrikande bravad, som kommer den att te sig som blott fraser även där den är sann, även i dessa tider ha i svenska riksdagen hörts ord av varm och äkta klang för kvinnans politiska rösträtt.

Länge hade det, efter de genomgripande förändringar i åskådning och typ, som riksdagens höger undergått, varit endast från vänsterhåll, som dessa ord hördes. Är icke nuvarande justitieministerns uppträdande i den kvinnliga rösträttsfrågan ett lyckobringande varsel? Där fanns klangen. Där förnams personligheten. I motståndet hade det "personliga" gjort sig gällande i form av misslynt smågagnat och billiga kaféroligheter. Ett mörkt och ogenomträngligt moln döljer framtiden. Men det är gott att högernsinnade och ridderliga ord för kvinnans rätt åter klingade i Sveriges riksdag från en högerman, ej själv riksdagsman visserligen, men medlem av regeringen. Det är gott som löfte och vittnesbörd om att det finns — även nu — en annan höger än den, som länge ensam hoverat sig i riksdag och press, och det är gott som maning och uppmaning till rösträttskvinnor av högerfärg att hålla ut och taga i på nytt.

En sådan maning och en sådan uppmaning behöves väl. Så kringskurna som högerkvinnorna av F. K. P. R. varit i fråga om möjligheter att kom-

Ett steg och ett domslut.

Det går långsamt, men det går med de stora reformerna eller rättare de nödvändiga rättelserna. I dessa dagar har ett fruktansvärt missgrepp fått över sig avkunnat förkastelsens ord.

Reglementeringskommitténs betänkande blev färdigt efter sju års arbete. Det är nu nära fem år sedan det utställdes till olika institutioners domslut. Nu har medicinalstyrelsen äntligen fällt sitt: den instämmer till fullo med kommitténs förklaring att det gamla systemet bör avskaffas. Och ännu mer! Kommitténs majoritet hade framställt ett förslag om ett slags nytt polisövervakande och straff för s. k. helprostituerade. Mot detta hade två ledamöter, professor Johansson och kamrer Westerberg reserverat sig. Och det är med dessa reservanters uttalanden för fullkomligt slopande, som nu medicinalstyrelsen instämt. Därmed kan man hoppas, att vid vår nästa riksdag prostitutionsreglementeringen faller.

Vi kvinnor kunna inte — när dessa tvångsåtgärder riktade enbart mot kvinnor nu äntligen torde avskaffas även i vårt land — vi kunna inte se ett bättre exempel på vad det kvinnliga modet kan uträta. Det var en kvinna, som började kampen, kvinnor som under skymf och hån fortsatte den.

De flesta torde känna Josephine Butlers namn, denna engelska prästfru, som då hon förlorat sin dotter, ägnade sitt liv åt att hjälpa förvillade unga flickor, ja tog dem i sitt hem. Reglementeringen, en frukt av krigen — den uppstod i Frankrike under Napoleons-tiden — hade införts i ett par engelska städer. Josephine Butler såg hur den band fast dem som ville komma ifrån ett oordnat levnadssätt, och i januari 1870 grundade hon ett förbund av 70 kvinnor, som ingingo med en petition till parlamentet, samt började en livlig agitation över hela landet. Den ovilja det väckte att en kvinna vill tala om sådant, gick ända därhän att hon höll på att inte få en bostad, emedan folkmassan ville storma hotellet, och måhända än värre voro prästers, läkars, det fina sällskapets skymfande omdömen. Det kan vara gott att höra att bland dem, som kraftigast uppmanade henne och profeterade seger var kvinnosakskämpen John Stuart Mill. I sitt land segrade hennes och hennes medkämpars idé. Likaså i Holland, Italien, Schweiz, där hon även stritt för saken. I de skandinaviska

ma till tals med sitt parti, är det be- gripligt nog, om än ej efter min mening försvarligt, att så många av dem blivit passiva, antingen de då kvarställt som överksamma medlemmar av F. K. P. R. eller rent av utgått. De som kvarställt, och som bevarat åtminstone viljan till aktivitet, bora känna sig stärkta i tron på att dock omsider kunna uträta något och i pliktanslan att ej få överlämna rösträttsarbetet åt vänsterkvinnorna ensamma. Ett stöd ha de faktiskt i någon enstaka av lands- ortens högertidningar. Den hållning, som högertidningen Lunds Dagblad t. ex. iaktager i rösträttsfrågan och i andra kvinnofrågor därjämte är ej vacklande, ej heller är den blott all- mänt välvillig utan utfästelser. Även på den tid, då högern i allmänhet var vänligare stäm mot kvinnans röst- rätt än nu, förekommo knappast så be- stämde och skarpt pointerade uttalan- den som dem Lunds Dagblad sedan några år, tid efter annan, utsänder av helt och hållet eget redaktionsinitiativ, utan någon som helst påtryckning från rösträttskår.

Vad är, när det gäller det stora hela, ett högeranförande, en högertidning? Antydningar om att den kvinnliga rösträtten icke heller nu och hos oss är en vänsterfråga.

länderna är reglementeringen avskaffad utom i vårt — det blir det sista.

Den förening Josephine Butler bildat, den "Brittiska och allmänna federationen" fick sin svenska avdelning i slutet av sjuttioalet. Vi vilja inte ens vidröra hur dess män, och i synnerhet dess kvinnor, bemöttes här, i stället påminna om det erkännandet i kommittébetänkandet, att det var federationens verk att läkares och allmänhets uppmärksamhet väcktes angående reglementeringens förkastliga sidor. I riksdagen framfördes först saken av brukspatron Hugo Tamm. Då federationen fått avslag på en förnyad hänvändelse till stadsfullmäktige i Stockholm, väckte den gamle Adolf Hedin och Edvard Wavrinsky 1893 motion om skrivelse i frågan. Regeringen tillsatte då den kommitté, vars verk nu lett fram mot avskaffandet.

Men under tiden ha kvinnorna inte fått förbli överksamman. Genom Vita bandets initiativ ordnades tillsammans med andra kvinnoföreningar över hela landet möten, vilka anslö sig till reservanterna — just det förslag som medicinalstyrelsen nu med några tillägg förordar.

Det är med reglementeringens avskaffande som med borttagande av rösträttsstrecket mot kvinnorna. När det senare faller kunna vi börja ett friare arbete för kvinnornas sak. När den förra slopas kunna vi kraftigare kämpa mot dubbelmoral och prostitution.

Men aldrig få vi glömma vad vi utstått i denna första strid eller att en kvinna väckte den, och utan att kvinnor vakat, strävat och hållit ut, hade vi kanske aldrig vunnit den.

Hilda Sachs.

En telefondag i New York.

I Amerika, som man åtminstone vad det kvinnliga rösträttsarbetet beträffar, måste karaktärisera som de goda idéernas och den okuvliga energiens land, lämnar man icke några vägar oprövade, när det gäller att påverka de stundande omröstningarna. Särskilt i New York, där omröstning kommer att äga rum den 2 november och där världsrorelsens ledare, Mrs Chapman Catt residerar, har en sällsynt livaktighet gjort sig spord. Varje dag utslungas från högkvarteret nya idéer som gnister från ett fyrverkeri. Nyligen organiserades i hela staten en telefondag med syfte att ringa upp valmännen för att uttröna deras ställning till kvinnorösträtten. Resultatet av dessa tusentals påringningar blev synnerligen gynnsamt för kvinnorna. Sjuotiofem procent av de ledande männen inom staten New York, läkare, advokater och köpmän voro anhängare av kvinnans politiska rösträtt och många ibland dem förutspådde kvinnornas seger innevarande höst. Ensam från staden Albany noterades att 42 procent av väljarna voro för rösträtten, 25 procent emot och 33 procent ovissa eller ohägade att uttala sin mening. Prästerskapet visade sig vara det stånd, som man hade att sätta den största liten till, ty hela 60 procent hade bland dem proklamerat sin anslutning till kvinnorösträtten. Bland ämbetsmännen räknades 51 procent och av tidningsredaktörerna i New York voro 14 för, 2 ovissa och 2 motståndare. — Vinner arbetet och den outtröttliga företagsamheten sin lön, så måste staten New Yorks kvinnor den 2 november hemföra segerpalmen.

Meddelanden från V. U.

1. Den i cirkulär N:r 109, punkt 4 utlovade ritningen kommer att utföras i fotolitografi i skalan 1.10 och kan jämte anvisningar om mått m. m. rekvireras genom Röstrettsbyrå till ett pris av 10 öre pr ex. + porto.

2. Ännu har endast ett fåtal föreningar rekvirerat de med samma cirkulär (se punkt 5 c) utsända formulären, av-

PLATSSÖKANDE.

Ung flicka

med praktisk skolbildning önskar mot fritt vivre plats i bättre familj eller hos ensam dam som hjälp eller sällskap.
Svar till »Familjemedlem» Ronneby p. r.

23-årig lantbrukaredotter

kunnig i matlagning och enkel sömnad, söker plats 1 okt. eller 1 nov. i gott hem, helst på landet. Små löneanspråk. Svar till "I. L.", Öresunds-Posten, Helsingborg.

Föreningsmeddelanden.

Jönköpings F. K. P. R. anordnade den 11 sept. en soaré å Stora hotellet därstädes och hade att glädja sig åt fullsatt salong och livligt bifall samt idel beröm i ortspressen samt dessutom åt ett mycket gott ekonomiskt resultat. Överskottet, omkring 340 kronor, skall delas lika mellan rösträttsföreningen och Kvinnornas uppbåd.

En av fröken Fanny Claudelin för tillfället skriven prolog, vari framhölls kvinnornas varma, uppoffrande fosterlandskärlek under alla tider, från antikens amazoner till vår tids Rödakorssystrar och fredsmedlorskor, — samt det självfallna och naturliga i att varje hederlig människa skulle åtnjuta sin fullständiga medborgarrätt, upplästes af fröken Aulin och har sedan in extenso återgivits av Jönköpings Läns-tidning. Därefter på programmet kom Frigga Carlbergs "När begreppen klarna", synnerligen bra spelad av ungdomar inom och utom föreningen. Som mellannummer sjöng operasångerskan fröken R. Whitefield på ett glänsande sätt ett par nummer och därefter gavs det uppslupna skämtet "Revolutionen i drivbänken", som framkallade mycken munterhet, ej minst genom det lyckade och roliga utförandet. Soarén avslutades med dans och allmänna mening var att en så lyckad offentlig tillställning ej på många år givits här. — I början av okt. återtar föreningen sin vanliga verksamhet med arbetsaftnar till förmån för Kvinnornas uppbåd, Röda korset och Landstormen.

Stockholms F. K. P. R:s samkvämsaftnar ha åter tagit sin början med en sammankomst på hushållsskolan Margareta måndagen den 13 september. Diskussionsämnet för aftonen utgjordes av "Läroverkslärarna och ungdomens respekt för kvinnan", och inleddes av fru Elisabeth Wærn-Bugge. Diskussionen som följde var synnerligen livlig och särskilt framhölls att ungdomens respekt för kvinnan systematiskt undergräves genom hennes utestängande från vissa sysslor. Från folkskolelärarinnornas håll betonades starkt det sakförhållandet, att de klasser som ledas av kvinnor i disciplinärt avseende äro fullt likställda med dem som ledas av män. Samkvämen komma att under vinters lopp anordnas den andra måndagen i varje månad.

Örebro F. K. P. R. hade sitt första möte under hösten å Strandrestaurangen den 14 sept. Ordf., fru Elsa Perselli, skildrade Huskvarnamötet och uppläste de där antagna resolutionerna. Därefter redogjorde fru Hanna Béen och fru Josefina Smith för de 8 fredsmöten, som på Kvinnornas fredssöndag anordnades av F. K. P. R. inom Örebro och närmaste omnejd med över 3,000 kvinnor som åhörare. — Föreningen beslöt instämma i de av Haagkonferensen antagna minimikraven för en varaktig fred. — Ordföranden meddelade, att sommarhem beretts åt 8 feriebarn genom Örebro länsförbund. Till slut uppmanades de närvarande att med anledning av cirkulär 109 övertänka och till oktobermötet framkomma med förslag om bästa sättet att i dessa dyrtider ordna den ekonomiska frågan. Flera nya medlemmar och prenumeranter på tidningen anmälde sig, och stämningen var förövrigt den bästa.

sedda att under hösten spridas bland föreningsmedlemmarna. Då det är av vikt, att formulären vinna så stor spridning som möjligt, uppmanas de föreningar, som ännu icke insänt sina rekvisitioner, att icke längre uppskjuta därmed. Här behöves allas hjälp.

Barnmorskan Karin Kindvall

Roslagsgatan 20, Stockholm.
Emottager patienter i sitt hem. Trevliga enskilda rum med elektr. ljus. God omsorgsfull vård.
Rikstel. Vasa 464. Allm. Tel. 22445

Babylåda à 5 kr.

Innehållande 2 omgångar = 12 st. välsydda plagg för den nyfödde.

Maria Edgrens Vitvaruaffär
UMEA.

Carl Djulstedt

BOSÄTTNINGSMAGASIN

30 Drottninggatan 30
STOCKHOLM

Rörstrands och Gustafsbergs porslin.
Glasvaror, Metallvaror & Köksartiklar.

Allm. Tel. 7229. Rikstel. 7229.

Medlemmar av F. K. P. R. erhålla 10 % rabatt vid kontant inköp å alla varor. Ej å konserveringsapparater och burkar samt isskåp.

Louise Blomberg

TVÅL- & PARFYMHANDEL

39 Vesterlånggatan 39

REKOMMENDERAS

Allm. Tel. 2817.

Kammar, Borstar, Svamp m. m.

Söders "English School"

Tjärhovsgatan 5. Allm. Tel. 86der 6286.

Engelska lektioner o. översättningar.

ANNIE I. SCOTT.

JACOBSONS VÄLKÄNDA

● TAPISSERI-AFFÄR ●

24 B Grevturegatan, vid Tattersall.
10 % RABATT — I VAROR — FRITT VAL.

För resande att beakta!

Löofs hotell ARVIKA rekommenderas!

G. NYSTRÖMS MODESALONG

Drottninggatan 58, Stockholm

Allm. Tel. 14925.

Rikstel. Norr 19.

HERMAN HÅKANSON

FÄRG- & KEMIKALIE-AFFÄRER

Rikstel. 9649.

9 Gref-Thuregatan 9

Allm. tel. 9649.

REKOMMENDERAS. Medlemmar af F. K. P. R. erhålla rabatt.

Ånkans skärv.

Jag var ute och såg på folkvimmel på Barnens dag, då jag mötte en vän, och så gingo vi en stund tillsammans.

En söt liten flicka kom fram med en bössa, och jag lade ned min slant. Min vän lät bössan gå förbi.

— Ger du ingenting till Barnens dag? frågade jag.

— Nej, jag har inte mycket att ge, och det lilla jag kan undvara ger jag till röst-

VAR OCH HUR?

Grevturegatan 24 B

RÅDFRÅGNINGSBYRÅ

Affärsförmedlingar, uthyrningar m. m.
Juridiskt biträde lämnas.

R. T. 12680. Anna M. Rettig A. T. 18164.

Combi-nations

Enda rationella underplagg för damer.
Kr. 2.—, 2,75, 3,25, 4,50.

OBS! Nya Journaler och Mönster äro inkomna.

BUTTERICKS MÖNSTERAFFÄR

57 Drottninggatan 57

Riks 1726. STOCKHOLM Allm. 1410.

Till landsorten mot postförskott + porto.

Skånska Handsmagasinet

Etablerad 1819

42 JÄRNTORGS GATAN 42

Allm. Tel. 14168

Välsorteradt lager av in- och utländska Handskar och Vantar.
Parfym- och herrekliperingsartiklar m. m.
Medlemmar i F. K. P. R. erhålla rabatt.

Från Ystad till Haparanda användes

YVY-TVÅL

Säljes i varje välsorterad Parfym- och Herr-ekiperingsaffär för 50 öre styck.

Östertin & Ulrikssons Kem. Tekniska Fabrik
YSTAD.

A. WAHLGREN

SLAKTERI & CHARKUTERI

15 B Nybrogatan 15 B

Riks 3054. Allm. 8880 & 23052

FILIAL:

17 Storgatan 17

CHARKUTERI

Riks 8194 Allm. 8865

Till landsorten ferm expedition.

Till landsorten ferm expedition.

Till landsorten ferm expedition.

Till landsorten ferm expedition.

Till landsorten ferm expedition.

Till landsorten ferm expedition.

Till landsorten ferm expedition.

Till landsorten ferm expedition.

Till landsorten ferm expedition.

Till landsorten ferm expedition.

Till landsorten ferm expedition.

Till landsorten ferm expedition.

Till landsorten ferm expedition.

Till landsorten ferm expedition.

Till landsorten ferm expedition.

Till landsorten ferm expedition.

Till landsorten ferm expedition.

Till landsorten ferm expedition.

Till landsorten ferm expedition.

Till landsorten ferm expedition.

Till landsorten ferm expedition.

Till landsorten ferm expedition.

Till landsorten ferm expedition.

Till landsorten ferm expedition.

Till landsorten ferm expedition.

Till landsorten ferm expedition.

Till landsorten ferm expedition.

Till landsorten ferm expedition.

Till landsorten ferm expedition.

Till landsorten ferm expedition.

Till landsorten ferm expedition.

Stockholm. Ivar Heggströms Boktryckeri A. B., 1915.